

Катерина Пішеніна

ДЕРЖАВНИЙ КОМПЛЕКС НАУКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

У статті висвітлено особливості науково-професійної освіти України. Представлені сутнісні ознаки та характеристики науково-професійної освіти, особливості реалізації. Проаналізовані основні чинники, що визначають ефективність функціонування науково-професійної освіти. Запропоновано впровадження комплексу науково-професійної освіти на державному рівні. Розглянуто модель науково-професійної освіти. Головні форми і методи реформування системи професійної освіти в державі.

Ключові слова: науково-професійна освіта, ефективність, державне управління, державний комплекс, методи реформування.

Постановка проблеми

У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише ефективна реалізація її людського потенціалу. У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність безпечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку.

В умовах об'єктивного зростання ролі людського чинника у виробництві та взагалі на ринку праці одним з найважливіших завдань стає пошук альтернативних форм організації професійно-освітньої діяльності людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Розвиток освіти є одним із найскладніших проблем сучасного українського державотворення. Ефективна освіта – саме той фундамент, який збуджує творчість, спонукає людину до дії, виховує спосіб життя, відповідний до цивілізованих форм і способів його організації та втілення. Актуальність, соціальна значущість проблем, пов'язаних із теорією і практикою освітянського процесу, зумовили зростання інтересу наукової спільноти до них. Саме цим питанням приділялося багато уваги у вітчизняній економічній науці. Найбільш вагомими є здобутки в результаті наукових досліджень вітчизняних вчених-економістів: Е. Лібанової, І.Петрової, Л. Лісогор, М. Семикіної, Т.Кір'яна, В. Антонюк, Н. Кузнецової та ін. У ході дослідження цих проблем науковці підкреслювали значення системи освіти в соціальному і економічному розвитку суспільства.

Однак подальшого опрацювання потребують сучасні вимоги ринку праці до реформування освіти, яке повною мірою сприяло би покращенню професійної та загальноосвітньої підготовки спеціалістів, здатних працювати в умовах ринкової економіки. Від цього багато в чому залежить, якою мірою майбутні спеціалісти зможуть поєднувати сучасні знання і професіоналізм.

Формування суспільства знань забезпечує конкурентні переваги країни за рахунок інноваційних технологій, які сприяють стійкому економічному зростанню, підвищенню суспільного добробуту та розвитку людини.

Мета

Висвітлення проблем державного управління у сфері науково-професійної освіти як складової соціокультурної політики та аналіз стану справ у

освітянській галузі створення державного комплексу науково-професійної освіти, що базується на реалізації освітніх програм.

Сьогодні освіта – це складне суспільне явище сфери передавання, засвоєння знань та соціального досвіду.

Освіта – один із найдавніших соціальних інститутів, що викликаний потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати суб'єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством.

Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- і макроекономічних рівнях повинні гармонічно поєднуватися з реформою освіти та професійної підготовки для того, щоб задовольнити потреби прагнення людей, особливо молоді, встановити нову систему цінностей, відповідати запитам людства щодо зміни сфери роботи як у гармоній громадянському, так і у приватному секторах управління, що є максимально наближеним до людини. Це дозволяє місцевим органам виконавчої влади і органам місцевого самоврядування приймати оптимальні рішення щодо розвитку соціальної сфери з урахуванням конкретної ситуації, що склалася, а також реалізувати принцип соціальної справедливості у наданні адресної допомоги, тих хто це потребує в першу чергу.

У світовій економіці об'єднання освітнього та інноваційного середовища реалізується шляхом створення відповідних комплексів необхідної гнучкості, які здатні вистояти в конкуренції з приводу будівництва і надання освітніх послуг. Вирішення цих питань реалізується різними шляхами й має свою специфіку, оскільки в основі державної політики розвитку лежить оптимальна збалансованість інтересів.

Ефективність функціонування науково-професійної освіти визначається такими чинниками:

- 1) соціальні: рівень доходів, демографічна ситуація, державна політика зайнятості;
- 2) економічні: система оподаткування, модель фінансування освіти (співвідношення державних і приватних витрат), інвестиційна політика уряду в освітній сфері, цінова політика в освітній сфері;
- 3) політико-правові: рівень корупції, політична ситуація в країні, національні особливості системи освіти.

Державний комплекс науково-професійної освіти, як і будь-якої іншої спеціалізації має у своєму складі певною мірою взаємопов'язані компоненти, з різним ступенем інтеграції, але однофункціональним напрямом розвитку. Основою комплексності освітньої сфери, стрижнем його специфічної діяльності, на нашу думку, є такі головні ознаки:

- наявність функціонально направленої специфіки, в результаті якої, спостерігається об'єднання вимог виробництва і необхідних модулів навчальних комплексів;
- поліструктурна система комплексу, де всі його складові компоненти із-за характеру виробництва поєднані у єдину програму підготовки незалежно від просторового розташування виробництва;
- територіальні форми і часовий лаг навчання;
- різноманітний галузевий склад модулів навчального комплексу із урахуванням специфіки виробництва, але поєднаними потребами на фахівця відповідного напрямку, що не знижує ролі сполучної ланки в його розвитку, не дивлячись на певну дисперсію просторового характеру;

- єдність і цілісність, яка обумовлена основною метою функціонування комплексу науково-професійної підготовки в напрямі формування і проведеної системи його формування;
- ієрархічність територіального характеру комплексу, де регіональні підкомплекси різного навчального рівня є складовими загальнодержавного інтегрованого комплексу науково-професійної освіти, що враховують специфічні умови конкретного виробництва (замовника спеціалістів) в рамках просторових координат.

Схематично модель складових державного комплексу науково-професійної освіти потребує кількісних і якісних характеристик, які нами доповнені на основі експертної оцінки системи показників.

Саме в навчальних закладах найчастіше підвищують кваліфікацію (проходять перекваліфікацію) наймані працівники під час трудової діяльності. Тому важливим кроком у процесі реформування освітньої політики має бути збереження мережі цих закладів.

Аналіз впливу динаміки кількості професійно-технічних навчальних закладів на рівень освіти працівників показав, що із зростанням доступності освіти та збільшенням цінності вищої освіти, працівники намагаються підвищувати кваліфікацію і змінювати спеціальності в тих навчальних закладах, по закінченню яких у них буде більше можливостей як для кар'єрного зростання, так і для підвищення рівня доходів. Працівники намагаються отримувати першочергово диплом про вищу освіту.

Політична нестабільність у країні та високий рівень інфляції, постійна загроза втрати робочого місця сприяє тому, що навіть в умовах зростання вартості навчання працівники змушені підвищувати освітній рівень. Дефіцит робочих місць у країні призводить до гострої конкуренції серед найманих працівників за право обіймати ту чи іншу посаду. Маючи можливості обирати, працедавці не завжди пропонують претендентам на роботу ту оплату праці, на яку вони дійсно заслуговують.

Кількість навчальних закладів професійно-технічної освіти та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, навпаки, вірогідно, зростає, що можна пояснити кількома причинами. По-перше, збільшення попиту на робітничі професії, оскільки при середньому значенні чисельності випуску кваліфікованих робітників 300 тис. осіб, кількість вільних робочих місць, наданих службі зайнятості роботодавцями вже протягом 2010 року, перевищувала 1,5 млн, також при пропонуванні відповідної оплати праці та забезпечення працедавцями гідних умов працевлаштування, можливий варіант перегляду молоддю цінності робітничих спеціальностей.

У статті зроблено теоретичне узагальнення головних складових комплексу науково-професійної освіти та запропоновано вирішення наукового завдання щодо вдосконалення управління соціально-економічною ефективністю функціонування сфери освітніх послуг з метою збільшення її впливу на соціально-економічний розвиток в Україні.

Література.

1. Україна потребує нової освітньої політики [Електронний ресурс] / Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua>.
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, та ін. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

3. Стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні: зб. документів і матеріалів. – К.: Парламентське вид-во, 2003. – 171 с.

4. Рубан Ю. Г. Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: моногр.; за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2009. – 655 с.

5. Мортіков В. В. Економічний механізм формування ефективної зайнятості: моногр. / В. В. Мортіков. – Луґаськ: Вид-во СНУ, 2001 – 236 с.

6. Лібанова Е. М. Людський розвиток в Україні: 2004 рік: [щорічна науково-аналітична доповідь] / Е. М. Лібанова. – К.: Держкомстат України, 2004. – 264 с.

7. Крижко В. В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою: навч. посіб. / В. В. Крижко, І. О. Мамаєва. – К.: Освіта України, 2005. – 224 с.

8. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми збереження і розвитку трудового потенціалу України на період до 2017 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.09 р. № 851-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

9. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо стану системи освіти України перед початком нового 2008–2009 навчального року [Електронний ресурс] – Комітет Верховної Ради України з питань освіти і науки. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua>.

УДК 323.1:327.39(1-87)

Майя Сичова

ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ

Стаття містить огляд теоретичного матеріалу щодо зарубіжних практик державно-управлінського впливу на формування міжетнічної толерантності в суспільстві. Розглядається можливість інтерполяції зарубіжних практик формування міжетнічної толерантності в суспільстві до сучасних реалій етніонаціональної політики України.

Ключові слова: етніонаціональна політика, принцип недискримінації, міжетнічна толерантність.

Проблематика міжетнічних відносин виходить за межі конкретної держави і є загальносвітовою. Протягом останніх століть, лише суспільствам, які побудовані на засадах політичного плюралізму і толерантності вдавалося забезпечити існування розмаїття без суттєвої загрози соціальній злагоді. Але події на Балканах, нещодавній російсько-грузинський конфлікт та терористичні акти вересня 2001 року в США стали доказом того, що захист прав національних меншин безпосередньо пов'язаний з питаннями сучасної геополітики, ведення якої на засадах міжетнічної толерантності гарантуватиме підтримання миру і безпеки в світі. Розу-